

regimen vant sig vid att dölja. Man måste gräva djupt in i den nutida historien för att finna de egentliga orsakerna.

Detta har Hilda Bernstein gjort i boken *For their triumphs and for their tears – Women in apartheid South Africa*. Utan sentimentalitet, utan överdrifter, har Hilda Bernstein målat den förskräckliga situationen mot vilken svarta kvinnor i Sydafrika kämpar. Har man läst denna bok, är det lättare att förstå vilka krafter som ligger bakom denna folkliga resning.

Apartheid förtrycker alla kvinnor i Sydafrika, men de afrikanska kvinnorna är dem som lider mest. De tampas med ett tredubbelt förtryck: som afrikaner utan politiska rättigheter, som kvinnor utan att någon gång bli lagligt myndiga och som extremt utsugna arbetare och arbetslösa.

Enbart en liten minoritet har tillstånd att leva ett någorlunda normalt liv, med arbete, man, barn och ett hem. Men inte heller dessa kvinnor har möjlighet att delta i den centrala politiska maktutövningen. Deras tillvaro är inte tryggare än att de riskerar att förlora huset där de bor, om männen dör eller lämnar dem.

Miljontals kvinnor har blivit förflyttat både en och flera gånger. Hundratusentals kvinnor skiljs från sina egna barn för att uppfostra andras barn – vita kvinnors barn. Illegalt flyttar tusentals afrikanska kvinnor in till utanterna av de vita städerna, där de bygger skjul och bor i fattigdom, där de kämpar för att överleva och för att hålla sina familjer tillsammans.

På de vitägda farmar är det värre. Numera får de anställda inte längre dryga ut sina löner genom att odla egna grönsaker.

I bantustans och så kallade omflyttningsslåger är livet en ständig kamp mot hungern och kylan, mot värmen och vinden och mot de allvarliga sjukdomar, som cholera och böldpest, som är utrotade annorstädes.

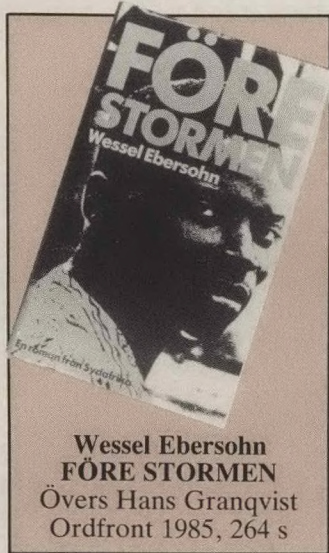
Hilda Bernstein beskriver apartheids lagar och institutioner och visar hur de påverkar kvinnors liv, familj, arbete och

hälsa. Hon visar hur preventivmedel och abortlagar används för att öka kontrollen över kvinnors liv.

Bokens fokus är kvinnornas kamp, deras styrka, organiseringsförmåga och deras vilja att slå tillbaka och överleva det strukturella våldet.

"Segern i denna kamp mot apartheid är ett absolut villkor för att några grundläggande förändringar kan äga rum i kvinnornas sociala status – att kvinnorna deltar i denna kamp är ett absolut villkor för denna seger", säger Hilda Bernstein i bokens avslutande kapitel.

Madi Gray, frilansjournalist

Cirkeln dras samman

I ett förhørsrum hos säkerhetspolisen i Johannesburg ligger den svarta motståndsledaren Sam Bhengu och vet att han snart skall dö. Orsaken får läsaren inte klart för sig förrän mot slutet av boken. Då dras cirkeln samman – "då" och "nu" snuddar vid varandra och allt är fullbordat.

Wessel Ebersohns andra roman på svenska, *Före stormen*, utspelar sig på två tidsplan. Ett långsamt "nu" i trånga förhørsrum och fängelseceller, och ett accelererande "då" som börjar i Sams barndom och via höjdpunkterna i hans liv till sist når fram till den punkt där nuet en gång började. Tidsplanen avlöser varandra i en slags parallellhandling och vävs djupare samman ju närmare slutet vi kommer.

Ebersohn har valt halvdocumentära nutidsmiljöer. Vi får glimtar från förflyttningar, kravaller, kåkstadsliv och en mängd högst privata möten med förföriska kvinnor och inflytelserika män. Läsaren ska se Bhengu som en arvtogare till Mandela, och Bhengus livsverk, Konventionen, som en efterföljare till Kongressen. Med Konventionens mål och medel lyser med sin frånvaro. Den enda antydning till svart kamp och handling är en sorgsen tillbakablick på några läderfabriker och hälsostationer som organisationen byggt upp men som sedan omedelbart raserats av polisen.

Samma fragmentariska hopplöshet som råder i Ebersohns skildring av den kollektiva svarta kampen hittar vi i det centrala avsnittet om en masskravall i Bhengus hemland Manor. I upptakten till oroligheterna möter vi en ung, hetlevrad vän till Bhengu som enbart är ute efter en blodig hämnd på en svart polis som åker omkring och slår sönder destilleringsapparater och brännvinkrus. Bhengu försöker förtvivlat lugna ner honom, men hans auktoritet mynnar bara ut i ett irriterat upprepande: "Hör du mig, Msima?"

När så upploppet är i full gång springer Bhengu förvirrat omkring och bevitnar hur svart masspsykos misshandlar poliser till döds. Upplösningen är också den strikt privat: Bhengus syster blir ett offer för kravallerna vilket ger författaren tillfälle att i fortsättningen ännu mer fördjupa hans psykiska sönderfall.

I det nutida tidsplanet lyckas Ebersohn mycket bättre. Bhengus inre liv – hans pendlande mellan hopp och resignation registreras seismografiskt. Ebersohn odlar här sin kroppsfixering och lyckas genom precisa fysiologiska beskrivningar nå in i individernas psykiska realiteter. Poliserna tecknas skarpt och deras psykologiska existenser och orsaker lyser starkt fram – trovärdigt.

Ebersohns styrka som prosaist ligger just i detta långsamma, fördröjda berättande. Där får den fysiska och psykiska

ka kemin hos individen och mellan individer utrymme, och stundom lyckas den ge uttryck för det större, överindividuella trauma som Sydafrika går igenom idag.

De breda, snabba penseldragen behärskar han däremot inte alls. Här förlorar han sig alltför ofta in på subjektiva och plottriga sidospår som förtar prosans förmodade kollektiva kraft. Resultatet blir platt.

Marcus Ranua

Alex W Bealer
ENDAST NAMNEN
FINNS KVAR
Övers Gunvor V
Blomquist
Förlag Opal 1984, 118 s

Cherokeser och vita män

Boken handlar om cherokeerna och om deras historia, när den vite mannen kom och hur indianerna anpassade sig efter honom. Den handlar om hur de sakta drevs ifrån sitt land. Några cherokeser gav sig men andra fortsatte att kämpa för att få stanna kvar där de alltid bott.

Boken är lättläst. Den är lätt att förstå och full av vackra teckningar.

Cherokeerna bodde i bergen. De levde på att jaga. De krigade med andra stammar och trivdes i sina berg.

En dag kom vita män som hade tyg, ädla stenar och annat som indianerna ville ha. Så började det hela. Det kom mer vita män. Efter frihetskriget 1776–1783 försökte cherokeerna anpassa sig till de vita amerikanerna för att dessa skulle låta dem stanna i sitt land. De byggde stockhus, missionsskolor och skaffade sig t o m eget skriftspråk.

Men så hittades guld i cherokeernas land. De vita amerikanerna blev som tokiga och invaderade indianernas mark, städer, hus. Stal och dödade. Omöjliga lagar stiftades. Indianerna fräntogs alla rättigheter.

1837 kom soldater till cherokeernas berg för att föra indianerna till Arkansas. På färden dog många . . .

Hanna Liljenroth, 13 år

NYTT I TRYCK

□ Nu kan man beställa SIDA materialkatalog 85/86. Här finns allt informationsmaterial i text, bild och ljud samlat på ett lättillgängligt sätt med korta innehållsbeskrivningar. Även de böcker som får förlagsstöd från SIDA är förtecknade.

□ Bistånd i siffror och diagram 84/85 är nu klar, liksom en nyskriven upplaga av landfoldern om Tanzania. De två stordiasatserna, Svenskt u-landsbistånd och Den rådande världsordningen är också reviderade och innehåller en del nya färska blad.

□ Småskalig energi i u-land tar upp u-ländernas energiproblem och varför och hur man bör satsa på småskalighet i energiförsörjningen alltefter de ekologiska förutsättningar som finns i skilda delar av tredje världen. Materialet är bildrikt och lättöverskådligt.

□ Till sist vill jag rekommendera en ny diabildserie från SIDA: Bilder från Sydafrika. Det är ett 50-tal bilder tillsammans med ett bildtexthäfte som innehåller fakta om Sydafrika, svenskt stöd till befrielseströrelserna, karta m m. Tanken är att man tidsmässigt ska kunna anpassa text ett föredrag genom att välja ut de bilder plus bildtexter man vill ha och därmed slippa vara bunden till en ljudkassett.

Allt SIDA-material kan beställas från SIDA:s informationsbyrå, 105 25 Stockholm.

□ Nordiska Afrikainstitutet har nyligen givit ut fyra intressanta rapporter. Kaj Århem har skrivit en antropologisk studie över herdefolket maasai i norra Tanzania, **Pastoral Man in the Garden of Eden**.

Levnadsförhållanden och resursanvändning bland maasifolket tas upp och en diskussion kring frågan om naturskydd kontra utveckling förs.

□ De tre andra rapporterna behandlar södra Afrika ur olika synvinklar. I **South African Strategy towards Mozambique in the Post-Nkomati Period** gör Robert Davies en analys av Sydafrikas fortsatta destabiliseringspolitik gentemot Moçambique efter icke-angreppsavtalet den 16 mars 1984. Ray Bush och Steve Kibble tar upp samma problem i **Destabilisation in South**

hern Africa: An Overview. Här får vi en djupare inblick i Sydafrikas ekonomiska dominans- och beroendestrategi i området. Slutligen tar Bertil Egerö upp frågan ur frontstaternas perspektiv i **Mozambique and the Southern Africa Struggle for Liberation 1974-81**. Hur agerar Sydafrikas grannar i denna strid som förs på alla plan - politiskt, ekonomiskt, socialt och militärt?

Dessa och andra studier kan beställas från Nordiska Afrikainstitutet, Box 2126, 750 02 Uppsala.

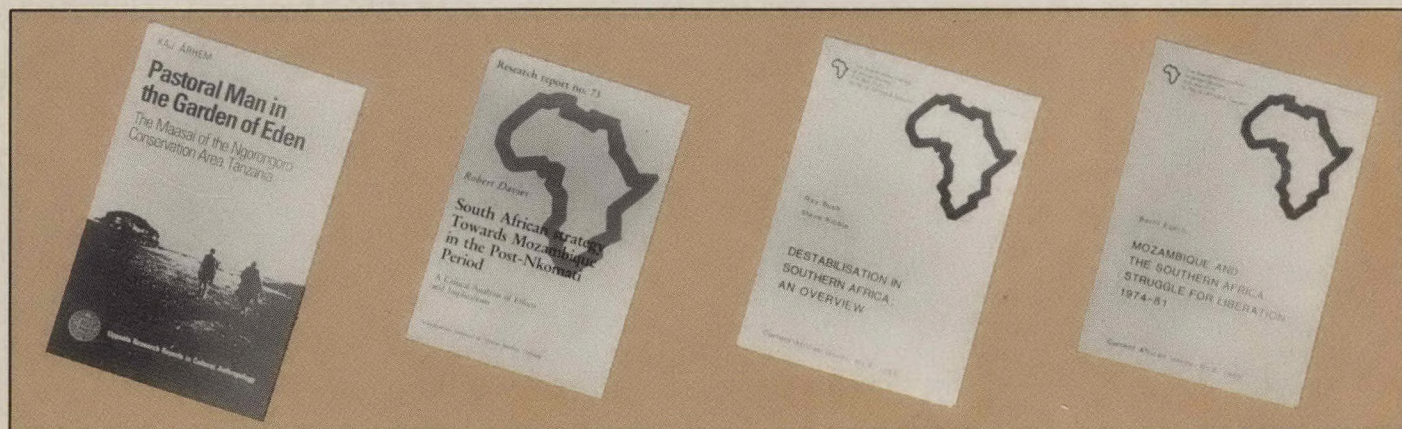
□ Verbum ger tillsammans

med Kyrkornas U-forum ut studiecirkelboken **Livets bröd**. Det är ett faktaspäckat men luftigt och bildrikt material som går igenom livsmedelssituationen i världen. Svältens olika orsaker tas upp och en diskussion om hur vi kan och bör lösa problemen är hela tiden närvarande.

□ Inger Brattströms ungdomsbok **Slöjan** har nu kommit ut i nyupplaga från AWE/Gebers. Shefika, som bor i Indien och är fjorton år, ska bli bortgift till sommaren. Hennes tillblivande, Abdul Kefir, är en man med moderna idéer - ska han kunna uppfylla Shefikas många hemliga drömmar och förhoppningar?

□ "Under en täckmantel av 'internationell facklig solidaritet' bedriver amerikaner, västtyskar, ryssar och andra en verksamhet som i själva verket går ut på att främja det egna landets utrikespolitik. De latinamerikanska fackförningarna görs beroende, företagsstyrda, splittras eller tillintetgörs alltefter omständigheterna". Så beskriver Åke Wedin det "solidaritetsarbete" som många av medlemmarna i FFI, Fria Fackförningsinternationalen, bedriver i latinamerika. Med sin bok **Bricka i spelet - Storpolitik och fackföreningsrörelse i Latinamerika** (Interlingua), vill han få igång en debatt kring vårt stöd till uppbyggnaden av latinamerikas fackföreningsrörelse. Är det någon idé att pumpa in 20 miljoner kr årligen och samtidigt inte reagera över att andra river ner allt som byggs upp? frågar han.

Marcus Ranua

Collection Number: A3299

Collection Name: Hilda and Rusty BERNSTEIN Papers, 1931-2006

PUBLISHER:

Publisher: **Historical Papers Research Archive**

Collection Funder: **Bernstein family**

Location: **Johannesburg**

©2015

LEGAL NOTICES:

Copyright Notice: All materials on the Historical Papers website are protected by South African copyright law and may not be reproduced, distributed, transmitted, displayed, or otherwise published in any format, without the prior written permission of the copyright owner.

Disclaimer and Terms of Use: Provided that you maintain all copyright and other notices contained therein, you may download material (one machine readable copy and one print copy per page) for your personal and/or educational non-commercial use only.

People using these records relating to the archives of Historical Papers, The Library, University of the Witwatersrand, Johannesburg, are reminded that such records sometimes contain material which is uncorroborated, inaccurate, distorted or untrue. While these digital records are true facsimiles of paper documents and the information contained herein is obtained from sources believed to be accurate and reliable, Historical Papers, University of the Witwatersrand has not independently verified their content. Consequently, the University is not responsible for any errors or omissions and excludes any and all liability for any errors in or omissions from the information on the website or any related information on third party websites accessible from this website.

This document is part of the *Hilda and Rusty Bernstein Papers*, held at the Historical Papers Research Archive, University of the Witwatersrand, Johannesburg, South Africa.